

Lärohandledning

Titel: Tidens väv, Kolvinge & Valablod
Författare: Kerstin Lundberg Hahn
& Maud Mangold

Rekommenderas för åk 4 till 6

En handledning av Lina Stoltz

TIDENS VÄV

INTRODUKTION

Tidens väv består av två böcker som handlar om 12-åriga Jorun som får göra en tidsresa till vikingatiden där hon får uppleva ett farligt äventyr. Det är ett fantasyäventyr där författarna har inspirerats av fakta och berättelser om vikingatiden.

I första delen, *Kolvinge*, får Jorun reda på att hon är tidfarare av valasläkt, och hon måste åka till 900-talet för att lämna tillbaka ett föremål som kallas nyckeln.

I andra delen, *Valablod*, skjuts Joruns hemresa till framtiden upp, och hon måste stanna i 900-talet för att befria en liten flicka från den onda valan Ragna.

Språkligt är texten på lite svårare nivå eftersom det används en del ålderdomliga ord som vissa elever kan behöva hjälp med. Berättartekniskt är historien relativt lätt att följa med i.

Den här handledningen innehåller tips och övningar som kan hjälpa dina elever att utveckla sin läsförståelse och läslust genom att fundera, samtala, tolka och analysera samt att göra textkopplingar och relatera till egna erfarenheter och kunskaper. Du får även förslag på uppgifter för eget skapande och uppgifter som fungerar ämnesövergripande.

Tänk på att ha fokus på *läsupplevelsen* och se uppgifterna som ett komplement för att öka intresset för texten. Alla uppgifter är fristående från varandra, så du kan hoppa över uppgifter och du kan även lägga till egna frågor och diskussioner som du tycker passar. Till varje uppgift får du förslag på om uppgiften ska genomföras enskilt, i smågrupper eller gemensamt i klassen.

Allra bäst är det om du själv hinner läsa böckerna i förväg, men som alternativ bör du läsa igenom hela handledningen innan ni börjar läsa. Då kan du välja ut vilka uppgifter som passar din klass och vilka uppgifter du vill göra under läsningen av första boken och vilka du eventuellt vill spara till andra boken.

Alla uppgifter är kopplade till läroplanen (Lgr 11) och kursplanen i svenska för åk 4-6.

BERÄTTELSEN

Joruns mormors gård har anor från vikingatiden. Mormor har en snidad benbit som hittades vid en utgrävning på gården.

En kväll drabbas Jorun av konstig yrsel och tycker att stjärnhimlen snurrar. Det är ett tecken på att hon är tidfarare av valasläkt, men det vet hon inte om själv ännu.

Det visar sig att benbiten är en nyckel för att kunna resa i tiden. De två valorna Disa och Ragna som lever på 900-talet kämpar om vem som ska äga den, och Disa skickar hamnskiftaren Kolvinge till vår tid för att hämta Jorun och nyckeln till henne.

Jorun måste vara både smart och modig för att se till att nyckeln inte hamnar i orätta händer och för att själv kunna återvända till framtiden. Till sin hjälp har hon en man som heter Kolvinge, som även kan anta skepnaden av en korp, samt en förrymt trälpojke som heter Aske.

Tidens väv är ett spännande äventyr som ger en intressant inblick i vikingatiden och hur livet kanske kunde vara då.

FÖRE LÄSNINGEN

FÖRSNACK (*i grupper eller gemensamt*)

Beskriv omslaget. Vad föreställer det och vilken känsla vill det förmedla?

Hur har omslagsmakaren gjort för att få fram den känslan?

Vilken detalj på omslaget gör dig mest nyfiken?

Fundera över titeln. Vad får den dig att tänka på? Varför tror du de har valt den titeln?

Har du tidigare läst något av författarna Maud Mangold och Kerstin Lundberg Hahn? Om du har gjort det – vilken typ av böcker har det varit?

VIKINGATIDEN (*först enskilt, sedan gemensamt*)

Tidens väv utspelar sig till största delen under vikingatiden.

Vad vet du om vikingatiden?

Hur tror du det var på vikingatiden?

ORD OCH UTTRYCK (*Gemensamt*)

Vad betyder de här orden som finns med i berättelsen?

- Hamnskiftare
- Vala (kan även kallas völva)
- Anmoder, förfäder
- Träl
- Sejda
- Offra / blota

UNDER LÄSNINGEN

TA REDA PÅ (*i grupper eller gemensamt*)

Skildringen av vikingatiden i *Tidens väv* är inspirerad av fakta om och mytologi från den tiden, men det är en skönlitterär berättelse där mycket är fantasi.

Diskutera hur mycket kan man lita på en skönlitterär text när det gäller fakta. Hur mycket tycker ni att man får fantisera och hitta på i en berättelse och hur mycket måste man hålla sig till fakta och verklighet?

Läs en text eller titta på en film om hur en **arkeologisk utgrävning** går till. Om man hittar en fornfynd, får man behålla det?

Vad innebar det att vara **träl**? Hur kunde deras liv se ut? Vilka lagar och regler gällde för trälarna?

Hur såg **Sverige** ut geografiskt under 900-talet?

Vad menas med att ”**fara i viking**”?

Vad gjorde vikingarna på sina resor och vart for de?

Lär dig något om **runor**. Titta på runalfabetet (futharken) och bilder av någon känd runsten. Testa skriva något med runor.

Berätta med ord och bild om asagudarna som nämns i berättelsen.

- Oden
- Tor
- Frigga
- Loke
- Frö
- Heimdal

SPRÅKLIGT (*enskilt/i grupper/gemensamt*)

Verklighetens vikingatida språk lät väldigt annorlunda jämfört med dagens svenska och det skulle vara väldigt svårt för oss att förstå vad de sa. Författarna till Tidens väv låter istället de vikingatida karaktärerna tala allmänt ålderdomligt.

Titta på ett klipp med någon som talar isländska eller älvdalska så får du höra ungefär hur det kan ha låtit på 900-talet.

Hur märks det i boken att Jorun och de andra kommer från olika tider? Skriv av någon replik som är typiskt gammaldags och förklara varför du valt den.

Finns det ord och uttryck som återkommer, som inte är så vanliga nu för tiden? Vad betyder orden?

Gör en lista över de namn som förekommer i berättelsen. Vilka namn från vikingatiden används fortfarande?

Vårt språk förändras hela tiden. Finns det till och med skillnader mellan hur du och dina kompisar pratar jämför med era föräldrar eller andra äldre? Kan du ge exempel på det?

SYMBOLIK (*enskilt eller i grupper*)

Författarna har valt en **korp** som Kolvinges fågelform. Många andra författare har också med korpar i sina berättelser. Varför tror du att Kolvinge fick bli just en korp? Vilka egenskaper har en korp? Vilka var Hugin och Munin?

BESKRIVNINGAR (*i grupper och gemensamt*)

Författarna använder de olika sinnen för att göra berättelsen levande. Syn, smak, hörsel, känsel och lukt. Beskriv och ge exempel från texten på hur Jorun upplevde sådant som var annorlunda jämfört med vår tid.

Hur smakar maten?

Vilka ljud är annorlunda? Vad hör hon?

Vilka lukter är annorlunda? Vad känner hon för lukter?

Vilka saker som hon ser reagerar hon särskilt på? Saker som t.ex. är särskilt läskiga eller fina eller bara annorlunda.

Vad upplever hon för känslor med sin kropp? Vad känner hon mot huden?

Hur känns till exempel kläderna och olika saker i naturen.

FRÅGA OCH FÖRUTSE (*enskilt och gemensamt*)

Stanna upp i läsningen med jämna mellanrum och fundera över om det finns några frågor om texten, om det är något som är svårt att förstå eller hänga med i. Försök i så fall reda ut det tillsammans.

Försök ibland gissa vad som kommer att hända i nästa kapitel.

SKRIVUPPGIFT (*enskilt*)

Tänk dig att du kunde resa tillbaka i tiden och träffa någon av dina förfäder– som Jorun träffade Disa och Tova.

Vart skulle du åka? Till vilken plats och vilken tid? Varför skulle du välja just det? Hur skulle dina förfäder bo och leva? Hur skulle en dag tillsammans med dem se ut? Skulle det finnas någon detalj som gjorde att man förstod att ni var släkt?

Skriv fritt med hjälp av frågorna.

BILDUPPGIFT (*enskilt*)

Rita och måla hur du föreställer dig ”**nyckeln**”. (Du kan läsa om hur den ser ut på s. 31 och s. 35 i *Kolvinge*.)

Välj någon händelse, miljö eller karaktär från berättelsen som du gillade och gör en egen **illustration**. Rita på fri hand eller ta hjälp av bilder att titta på (om du behöver hjälp med att se hur t.ex. en varg, en korp, en vikingabåt, en borg, en människa ser ut).

Använd någon blandteknik* och gör en färgstark och sprakande bild av stjärnhavet och **tidens väv** när Jorun åker genom tiden. Om du vill läsa hur det beskrivs i boken kan du titta på s. 49 i *Kolvinge* eller s. 220 i *Vala-blod*.

*t.ex. oljekritor, vattenfärg, sockermålning, glitterströssel, kollage

EFTER LÄSNINGEN

TEXTKOPPLINGAR (*i grupper eller gemensamt*)

I *Tidens väv* kretsar allt kring nyckeln i form av en benknota. Kan du komma på några andra berättelser där en speciell sak har en viktig betydelse?

Kommer du på fler berättelser där en ung människa beger sig ut på någon typ av resa för att utföra ett uppdrag? Det kan vara en lång resa, en resa i tiden eller en resa till en annan värld.

När Jorun är fånge på Ranklippan berättar hon om framtiden för Ragna, och så länge hon har något spännande att berätta låter Ragna henne leva. Vet du någon annan historia där en person berättar sagor för att få leva? Ta annars reda på vem Sheherazade är.

TEXTANALYS (*enskilt/i grupper/gemensamt*)

Ur vems perspektiv är boken berättad? Är det ett eller flera perspektiv? Varför tror du författarna har valt att göra så?

Fundera över de olika karaktärerna (personerna). Vilka olika viktiga egenskaper har de? Hur påverkas berättelsen av hur karaktärerna är och vad de gör?

Kan man dela upp karaktärerna i ”onda” och ”goda”?

Är miljön viktig för berättelsen? Miljön är de platser där allt utspelar sig, både inomhus och utomhus. På vilket sätt påverkar miljön själva berättelsen och allt som händer? Vilka platser är särskilt viktiga?

På vilket sätt har vi idag en annan människosyn än de hade på vikingatiden? Vad hade hänt Aske i dag om han blivit föräldralös? Hur hade det varit för Finn (i *Valablod*) att födas idag istället?

Disa och Ragna är tvillingar, men varför fick de så olika uppväxt? Kan man förstå att Ragna blev elak?

Teman är ämnen som en berättelse handlar om. Exempel på teman är kärlek, vänskap, det onda mot det goda, hämnd. Vilka teman kan du hitta i *Tidens väv*?

Hände allt på riktigt eller var det en fantasilek?

I början av *Kolvinge* får vi veta att Jorun är väldigt intresserad av vikingatiden och att hon gillar att fantasera. Men i slutet av *Valablod* säger mormor att Jorun luktar sommar och ser lite solbränd ut. Vad tänker du? Var *Kolvinge* en vanlig luffare och tjuv eller var han en hamnskiftare som tog Jorun på en tidsresa?

SKRIVUPPGIFT (*enskilt*)

Del 1 *Kolvinge*

Tänk dig att du är Jorun när hon är hos Disa på Valagård. Hon skriver dagbok till sig själv om det hon varit med om.

Tips: Vad tänker hon på? Vad har hon lärt sig? Vad kommer hon att minnas mest?

Börja så här:

Nu är jag här hos Disa på Valagård och det är min sista kväll i vikingatiden.

.....

Del 2 *Valablod*

Tänk dig att du är Aske, skrev ett brev till Jorun om vad som hände honom efter att de skildes åt och han fortsatte för att hitta sin farmor. Börja så här:

Hej Jorun!

Jag hoppas din hemresa gick bra.

EFTERSNACK (*i grupper eller gemensamt*)

Var boken som du tänkte?

Vad gillade du bäst med boken?

När var det som mest spännande?

Var det något författarna borde ha gjort annorlunda?

Är det något du undrar över som du inte har fått svar på?

Är det någon karaktär eller händelse som du skulle vilja veta mer om?

Vad tyckte du om slutet?